

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 243/08-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 28. augusta 2008 predbežne prerokoval sťažnosť B. Š., zastúpenej advokátom JUDr. M. G., konateľom obchodnej spoločnosti A., s. r. o., M., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na ochranu majetku podľa čl. 20 ods. 1 a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 139/2007, za účasti Krajského súdu v Žiline, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť B. Š. o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. mája 2008 doručená sťažnosť B. Š. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho

základného práva na ochranu majetku podľa čl. 20 ods. 1 a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a tiež práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 139/2007 (ďalej aj „namietané konanie“).

Z obsahu sťažnosti a z vyžiadaného súvisiaceho spisového materiálu Okresného súdu Martin (ďalej len „okresný súd“) vyplýva, že v právnej veci navrhovateľa M. (ďalej len „navrhovateľ“) o určenie vlastníctva k nehnuteľnosti uznesením sp. zn. 5 C 133/02 z 18. októbra 2006 okresný súd pripustil vstup sťažovateľky do konania ako odporkyne v štvrtom rade. Okresný súd následne vyhovel žalobe a vo veci rozhodol rozsudkom sp. zn. 5 C 133/02 z 15. marca 2007, ktorým určil, že navrhovateľ je vlastníkom nehnuteľnosti, parcela KN 176/59 o výmere 1253 m², katastrálne územie M. Proti označenému rozsudku okresného súdu podal v zákonnej lehote odvolanie odporca v treťom rade (obchodná spoločnosť T., a. s., B.), o ktorom rozhodol krajský súd rozsudkom sp. zn. 9 Co 139/2007 zo 17. januára 2008 tak, že potvrdil prvostupňový rozsudok vo výroku, ktorým bolo určené vlastníctvo k označenej nehnuteľnosti v prospech navrhovateľa, ako aj vo výroku o náhrade trov konania. Vo zvyšnej odvolaní nenaškodnutej časti ostal rozsudok okresného súdu nedotknutý.

Sťažovateľka vyjadruje názor, že krajský súd porušil jej označené práva, pretože nechránil jej vlastnícke právo, ktoré jej zaručuje ústava, ale naopak, priznal túto ochranu tomu, komu podľa zákona nepatrila. Ďalej sťažovateľka dôvodí tým, že *„rozsudok, ktorý porušovateľ vydal sa opiera v podstate o ustanovenie čl. 1 §-u 15 zákona č. 180/1995 Z. z., ktorý pôdu tzv. neznámych vlastníkov prikazoval obciam a mestám. Toto ustanovenie citovaného zákona bolo Ústavným súdom zrušené pre jeho rozpor s Ústavou SR. Nález Ústavného súdu v tejto veci bol publikovaný v Zbierke zákonov pod č. 237/2006, zverejnenej dňa 30. 9. 2006. Týmto stratilo uvedené ustanovenie účinnosť.“*

Prvostupňový rozsudok bol vydaný dňa 15. 3. 2007, rozsudok, ktorým sa rozhodlo o odvolaní bol vydaný 17. 1. 2008. V oboch prípadoch tu bola povinnosť, aby konajúci súd žalobu zamietol. “.

Ústavný súd pred predbežným prerokovaním sťažnosti požiadal 22. mája 2008 krajský súd, aby sa k nej vyjadril. Vo vyjadrení krajského súdu, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 23. júna 2008, sa uvádza:

„Krajský súd preskúmaval rozsudok Okresného súdu v Martine 9 Co 139/2007 zo 17. 1. 2008, ktorým určil, že M. je vlastníkom pozemku parc. č. 176/59 o výmere 1253 m², nachádzajúceho sa v k. ú. M. na podklade odvolania, podaného žalovaným v rade 2). Sťažovateľka v konaní vystupovala ako žalovaná v rade 4). Odvolanie proti rozsudku okresného súdu nepodala, ani sa odvolacieho konania nezúčastnila.

Podľa § 212 ods. 1 OSP odvolací súd je rozsahom a dôvodmi odvolania viazaný.

V zmysle uvedeného sa žiada, aby odvolateľ uviedol, v akom rozsahu napáda prvostupňové rozhodnutie a vymedzil rámec, v akých medziach odvolací súd preskúma napadnuté rozhodnutie.

V predmetnej veci žalovaný v rade 2) skutočnosti, poukazované sťažovateľkou nenamietal.

Výnimky zo zásady, uvedenej v ust. § 212 ods. 1 OSP zákon stanovil v ust. § 212 ods. 2 OSP. Ich naplnenie krajský súd nezistil, a preto odvolanie žalovaného v rade 2) preskúmal v intenciách ust. § 212 ods. 1 OSP. “

K vyjadreniu krajského súdu zaujal stanovisko právny zástupca sťažovateľky v podaní doručenom ústavnému súdu 8. júla 2008, v ktorom vyjadril predovšetkým názor, že „v uvedenom spore pred OS Martin a KS Žilina bolo nutné považovať žalovaných za osoby, ktoré tvoria nerozlučné spoločenstvo.

Odvolanie v prípade, ako tento, môže podať ktorýkoľvek z účastníkov na strane žalovaného a toto odvolanie sa vzťahuje na všetkých účastníkov (§ 91 ods. 1 Osp). Odvolanie podal žalovaný č. 2, ktorého spoločníkom je bývalý manžel sťažovateľky. “.

Právny zástupca sťažovateľky vo svojom stanovisku ďalej poukazuje na to, že „pokiaľ ide o obsah odvolania, odvolanie smerovalo k tomu, že súd sa nemal zaoberať

otázkou platnosti notárskeho osvedčenia, ale mal sa zaoberať žalobným návrhom. Žalobný návrh bol postavený na tom, že pôda neznámych vlastníkov patrí obci, teda v odvolaní bola táto otázka nastolená a konajúci súd sa mal ňou zaoberať.“

Vzhľadom na to sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd jej sťažnosti vyhovel a vydal tento nálež:

„1. Porušovateľ v konaní 9 Co 139/2007 porušil právo sťažovateľa na spravodlivé prejednanie veci, zaručené čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolu č. 3, 5 a 8 ako aj práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 20 ods. 1 Ústavy SR.

2. V zmysle § 56 ods. 2 zák. č. 38/93 Z. z. rozsudok Krajského súdu v Žiline č. 9 Co 139/2007 zo 17. 1. 2008 zrušuje a podľa § 56 ods. 3, písm. b) zák. č. 38/93 Z. z. vec vracia na ďalšie konanie.

Sťažovateľka si uplatňuje trovy konania v podobe nákladov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej pomoci aj s DPH, ktorej osoba poskytujúca právnu pomoc je platiteľom.“

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Konanie o sťažnostiach je bližšie upravené predovšetkým v § 49 až § 56 zákona o ústavnom súde.

Podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa ustanovenia § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa čl. 142 ods. 1 prvej vety ústavy súdy rozhodujú o občianskoprávných a trestných veciach.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že jej predmetom je namietané porušenie základného práva na ochranu majetku podľa čl. 20 ods. 1 a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 139/2007.

Ešte predtým, ako sa ústavný súd začne zaoberať materiálnou stránku veci, je vždy povinný preskúmať procesné náležitosti sťažnosti. Z toho vyplýva, že iba v prípade, ak sťažnosť spĺňa všetky zákonom ustanovené formálne náležitosti a predpoklady, môže sa ňou ústavný súd zaoberať aj z hľadiska jej vecnej stránky. Jedným so základných pojmových znakov sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ako prostriedku ochrany ústavou (alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou) zaručených základných práv alebo slobôd je jej subsidiarita. Zmyslom a účelom tejto zásady je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto

súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04).

Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. I. ÚS 103/02).

To znamená, že sťažnosť možno ústavnému súdu podať spravidla iba vtedy, ak sťažovateľ ešte pred jej podaním vyčerpal všetky právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho práva poskytuje.

Súčasťou doterajšej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú fyzickú osobu a právnickú osobu. Preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany, a predtým, ako podá sťažnosť ústavnému súdu, musí požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04).

Z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv a slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. III. ÚS 207/04, I. ÚS 34/05, I. ÚS 127/05).

Princíp subsidiarity sa nepochybne týka prípadov, v ktorých sa sťažovatelia ako účastníci súdneho konania môžu domáhať ochrany svojich základných práv alebo slobôd, k porušeniu ktorých malo dôjsť pochybením vo veci konajúceho súdu využitím opravných prostriedkov, ktoré im na tento účel dáva k dispozícii zákon [v danom prípade Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP“)].

Podľa § 201 prvej vety OSP účastník môže napadnúť rozhodnutie súdu prvého stupňa odvolaním, pokiaľ to zákon nevyklučuje.

Z obsahu sťažnosti, ale aj zo súvisiaceho spisu okresného súdu vyplýva, že sťažovateľka napriek tomu, že sa mohla ochrany svojich práv domáhať vo vzťahu k rozhodnutiu prvostupňového súdu a postupu, ktorý jeho vydaniu predchádzal, využitím riadneho opravného prostriedku (odvolania podľa § 201 OSP) v odvolacom konaní pred krajským súdom, v okolnostiach daného prípadu riadny opravný prostriedok v zákonnej lehote nepodala.

Sťažovateľka nevyužila ani možnosť vyjadriť sa k odvolaniu podanému odporcom v treťom rade, ktoré jej krajský súd za tým účelom zaslal a ktoré prevzala 25. mája 2007, a v priebehu konania nevyvinula ako jeho účastníčka žiadnu aktivitu.

Ústavný súd neakceptoval argumentáciu sťažovateľky, ktorou zdôvodňovala nepodanie odvolania proti rozsudku okresného súdu sp. zn. 5 C 133/02 z 15. marca 2007 a ktorá bola založená na tvrdení, že v uvedenom spore pred okresným súdom a pred krajským súdom bolo nutné považovať žalovaných za osoby, ktoré tvoria nerozlučné spoločenstvo (§ 91 ods. 2 OSP), a preto odvolanie mohol v danej veci podať ktorýkoľvek z odporcov s tým, že sa vzťahovalo na všetkých účastníkov.

Na druhej strane sa ústavný súd stotožnil a považuje za ústavne akceptovateľný názor krajského súdu, ktorý vo vyjadrení k sťažnosti uviedol, že odvolanie žalovaného preskúmal v intenciách § 212 ods. 1 OSP (teda viazaný rozsahom a dôvodmi, tak ako boli vymedzené

v odvolaní odporcu v treťom rade), keďže nezistil žiaden z taxatívne uvedených dôvodov podľa § 212 ods. 2 OSP, v prípade existencie ktorých nie je súd rozsahom odvolania viazaný. Jedným z týchto dôvodov je aj prípad [§ 212 ods. 2 písm. c)], keď ide o také spoločné práva alebo povinnosti, že rozhodnutie sa musí vzťahovať na všetkých účastníkov, ktorí vystupujú na jednej strane, a keď platia úkony jedného z nich aj pre ostatných (§ 91 ods. 1 OSP), hoci odvolanie podal len niektorý z účastníkov.

Aj podľa názoru ústavného súdu v spore o určenie, že navrhovateľ je vlastníkom nehnuteľnosti, nemajú odporcovia postavenie nerozlučných spoločníkov (§ 91 ods. 2 OSP), ale sú v postavení samostatných spoločníkov (§ 91 ods. 1 OSP), pričom samostatný spoločník je oprávnený podať odvolanie iba sám za seba. Účastník konania v postavení samostatného spoločníka sa v prípade odvolania podaného iba niektorým z účastníkov na strane samostatných spoločníkov nestáva ani účastníkom odvolacieho konania a odvolaciemu súdu nevzniká preto povinnosť preskúmať odvolaním napadnuté prvostupňové rozhodnutie vo vzťahu k tomu účastníkovi konania, ktorý odvolanie nepodal.

Pretože v danom prípade pred právomocou ústavného súdu ešte existoval iný (všeobecný) súd, ktorý bol v prvom rade povolaný poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľky, ktorých porušenie namieta, ústavný súd za daného procesného stavu konštatuje, že sťažovateľka (čo sa týka materiálneho dôsledku) nevyčerpala všetky procesné prostriedky, ktoré jej zákon na ochranu jej práv poskytuje.

Právomoc všeobecného súdu poskytnúť sťažovateľke ochranu pred zásahom do jej základných práv a slobôd v danej veci vylučuje právomoc ústavného súdu na meritórne prerokovanie jej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy a z toho dôvodu ju ústavný súd odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie (obdobne, napr. m. m. III. ÚS 135/04, IV. ÚS 405/04, III. ÚS 133/05, III. ÚS 310/07).

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. augusta 2008